

Vědci z NUDZ s pobavením sledují, jak výsledky jejich výzkumu o mediální manipulaci jsou médií manipulovány.

Skupina výzkumníků z Národního ústavu duševního zdraví (NUDZ) pod vedením doc. L. Kesnera a prof. J. Horáčka se ve své studii zabývala otázkou, jakými mechanismy média ovlivňují reakci lidí na zobrazení současné migrační krize. Řešili problém, proč někteří z nás při pohledu na fotky trpících migrantů cítí potřebu pomáhat a jiní zaujímají odmítavý až xenofobní postoj. Studii poprvé prezentovali v září na konferenci na Univerzitě v Cambridge a připravili článek pro recenzní řízení. Výsledky byly také 26. září zmíněny ve vysílání ČR 2. Následně výzkumníci s velkým překvapením sledovali, jak zpráva o jejich výzkumu byla dalšími médii přebírána a to bez jakéhokoliv kontaktování autorů studie nebo ověření přesnosti údajů.

Prof. J. Horáček, jeden ze spoluautorů studie, k tomu říká: „Jistě je pro nás mimořádně nepříjemné, že výsledky naší práce jsou zkreslovány a manipulovány některými médii. Skutečně varovný je fakt, že žádné z periodik, které náš výzkum citovalo, se ani nepokusilo si přesnost informací ověřit a někoho z nás kontaktovat. Je to zajímavá zkušenost a říkám si, jak zkreslený obraz světa je nám asi předkládán. Francouzský filosof Gilles Deleuze takto povrchní a vyprázdněné zprávy, které pouze napodobují zobrazení světa, místo aby svět skutečně zobrazovaly, označoval za simulakra“.

Nicméně tato nepříjemná situace má pro výzkumníky i jiný nečekaný rozměr. Prof. Horáček pokračuje: „Studie se mimo jiné věnovala otázce, jak titulky v médiích mění význam a dopad dokumentárních fotografií. Proto jsme s překvapením a nutno dodat i jistým intelektuálním pobavením sledovali, jak naše studie o mediální manipulaci byla přebírána médii a jak byl její význam titulků článků stále více a více zkreslován. Původní zpráva z ČR Dvojka (26. 9. 2017) byla nadepsaná: *Vědci dokázali, že ti, kteří uprchlíky nechtějí, nejsou xenofobové*. Nadpis má reagovat na to, že jsme nezjistili výraznější rozdíly mezi nízkou a vysoce xenofobními lidmi v emočních oblastech mozku a slovo „fobie“ původně odkazovalo ke strachu, což je druh emoce. Problém je v tom, že to samozřejmě neznamená, že xenofobní člověk je jen ten, kdo se bojí cizinců. Význam slova je dán tím, jak je užíváno a jak mu lidé rozumějí, nikoliv starořeckými kořeny jeho etymologie. Xenofob je ten, kdo má nedůvěru, odpor nebo nepřátelství k cizímu. Říci, že ten kdo odmítá uprchlíky tedy „není xenofob“ je hrubě nepřesné. Je to typický příklad titulkového zkreslení“. Skutečně zajímavé bylo dále sledovat, jak tento původní nepřesný titulek se při dalším přebírání médii dále zkresloval. Tentýž den, kdy studie byla v ČR zmíněna, se jí chopily Parlamentní listy, které v titulku přitvrdily: *Stydíte se, že nechcete migranty? Cyril Höschl říká: Ne, ne. A cituje výzkum*. Následující den se objevuje již titulek: *Odmítáte uprchlíky? Podle studie nejste xenofobové* (eurozpravy.cz, 27. 9. 2017), který je zcela nesmyslný neb studované osoby byly vybírány na základě míry xenofobie podle mezinárodně uznávaného dotazníku měřícího intenzitu tohoto postoje. Za dva dni po odvysílání v ČR další nadpis již tvrdí, že *Výsledky jsou pro oficiální propagandu zcela drtivé* (tadesco.cz, 28. 9. 2017). Vrchol pak přichází za tři týdny, kdy si v nadpise článku výsledky dokonce přivlastní člověk, který se na studii nijak nepodílel, dokonce ani jako dobrovolník z vysoce xenofobní skupiny *Tomio Okamura: Vědci dokázali, že ti, kteří uprchlíky nechtějí, nejsou xenofobové* (www.spd.cz, 19. 10. 2017).

Vyjma překvapení a lehkého intelektuálního pobavení nad tím, jak byla jejich studie o mediální manipulaci médii zmanipulována, se výzkumníci ostře distancují od všech desinterpretací a zneužití svých nálezů médii i politickými skupinami. K vlastním výsledkům studie se pak podrobněji vyjádří, jakmile práce vyjde tiskem tak, jak je ve vědecké komunitě zvykem.

Prof. MUDr. Jiří Horáček, Ph.D., FCMA
člen výzkumného týmu NUDZ